STUDII ȘI CERCETĂRI
DE
NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ

VOLUMUL XV-XVII
(XXVII-XXIX)
2024-2026

STUDIES AND RESEARCHES
IN
N U M I S M A T I C S

ÉTUDES ET RECHERCHES
DE
N U M I S M A T I Q U E

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

STUDII ȘI CERCETĂRI DE NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ

VOLUMUL XV-XVII (XXVII-XXIX)

2024-2026

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI

2026

COMITETUL DE REDACȚIE

AUREL VÎLCU, redactor responsabil
THEODOR ISVORANU, redactor responsabil adjunct
MARIUS BLASKÓ, MIHAI DIMA, EMANUEL VIOREL PETAC,
DAN PÎRVULESCU şi GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, membri

COLEGIUL DE REDACȚIE

RADU ARDEVAN; ANA BOLDUREANU; IONEL CÂNDEA, m.c. al Academiei Române; GABRIEL CUSTUREA; GEORGES DEPEYROT; CONSTANTIN C. PETOLESCU, m.c. al Academiei Române; acad. VICTOR SPINEI

DANA COSTIN, redactor

ADRIAN MIRCEA DOBRE, redactor Editura Academiei Române

OFELIA COȘMAN, tehnoredactor

Orice comandă va fi adresată la:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711, Bucureşti, România: Tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444, e-mail: edacad@ear.ro

S.C. MANPRES DISTRIBUTION S.R.L., str. Ziduri vii, nr. 5, bl. B 18, scara 1, apartament 44, sector 1, Bucureşti, tel. 4021-3124801, e-mail: abonamente@manpres.ro, office@manpres.ro

S.C. ORION PRESS IMPEX S.R.L., str. Băiculeşti, nr. 23, bl. E9, scara D , ap. 147, camera 1, sector 1, Bucureşti, tel. 4021-2106787, e-mail: office@orionpress.ro

S.C. CRIS MEDIA PRESS S.R.L., bld. Gheorghe Duca, nr. 10-22, sector 1, Bucureşti, tel. 0722.333.405, e-mail: office.crismedia@gmail.com

S.C. DEREX COM S.R.L., Aleea Țebea, nr. 2B, sector 4, București, tel. 0726258546, e-mail: derex_com@yahoo.com

S.C. SORIRORI SOLUTIONS S.R.L., bd. Republicii, nr. 25, Târgu Jiu, cod poştal 210152, județul Gorj, tel. 004 0765 262 077, 004 0765 166 433, e-mail: sorin.costreie@sorirori.ro, rosana.guta@sorirori.ro

S.C. TOP SEVEN BEST S.R.L., str. Morii, nr. 41, Clinceni, jud. Ilfov, tel. 0787 818 706, e-mail: office@abonamente-presa.ro

Adresa redacției:
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, str Henri Coandă nr. 11, 010667 Bucureşti, Tel./Fax 4021 212 88 62, E-mail : redactie_iab@yahoo.com; aurelvilcu@yahoo.com

© 2026, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
www.ear.ro

Sumar – Sommaire

I. STUDII ŞI CERCETĂRI – ÉTUDES ET RECHERCHES

A. NUMISMATICĂ – NUMISMATIQUE

AUREL VÎLCU, Monede olbiene din secolul al V-lea a. Chr. descoperite la Histria – Olbian coins from the 5th century BC discovered at Histria 7

MIHAI DIMA, GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Monede histriene de argint din tezaurul de la Enisala (com. Sarichioi, jud. Tulcea) – Silver coins of Istros from the Enisala hoard (Sarichioi commune, Tulcea County) 13

GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, ADAM RABINOWITZ, New Greek, Macedonian and Roman coin discoveries from the "Platou Est" sector at Histria (Romania) 23

IONUȚ BADEA, O colecție particulară de monede emise de cetatea Histria – Coins of Istros (Histria) from a private collection 49

ANA-MARIA BALTĂ, Noi considerații asupra monedelor cu revers tip poartă de oraș din Moesia Inferior emise în timpul lui Gordian al III-lea (238-244) – New considerations on the coins with city-gate reverse issued in Moesia Inferior during the reign of Gordian III (AD 238-244) 63

EUGEN NICOLAE, Despre ornamentul islamic „nodul fericirii" și originea puterii sale apotropaice 75

EUGEN NICOLAE, „Sindromul Poienești". Un bilanț moldovenesc și perspectiva unui dosar muntenesc 87

LILIA DERGACIOVA, An extraordinary hoard from the first quarter of the 15th century. Contributions to the Moldavian currency system during the reign of Alexander I (1399/1400-1432). With an appendix by ROMAN CROITOR, Sturgeons in medieval Moldova 101

B. METROLOGIE – MÉTROLOGIE

GABRIEL CUSTUREA, Ponduri antice descoperite în Dobrogea – Ancient weights discovered in Dobruja 129

II. DISCUŢII ŞI NOTE – DISCUSSIONS ET NOTES

ANA-MARIA BALTĂ, IONUȚ BADEA, Un lot de monede emise de cetatea Nicopolis ad Istrum între 193 și 222 p. Chr. – An assemblage of coins struck by Nicopolis ad Istrum between AD 193 and 222 133

DOREL BĂLĂIȚĂ, Jetoanele societăţii anonime miniere „Lignitul" – The tokens issued by the "Lignitul" mining joint-stock company 139

III. DESCOPERIRI MONETARE – DÉCOUVERTES MONÉTAIRES

THEODOR ISVORANU, SEBASTIAN MATEI, Tezaurul de denari romani republicani descoperit la Săsenii pe Vale, jud. Buzău – The hoard of Roman Republican denarii discovered at Săsenii pe Vale, Buzău County 151

MIHAI DIMA, GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Un tezaur monetar de la mijlocul secolului al II-lea p. Chr. descoperit la Durostorum – A coin hoard from the middle of the 2nd century A.D. found at Durostorum 163
MIHAI DIMA, ALIN FRÎNCULEASA, Monede romane descoperite la Urlați, jud. Prahova – Roman coins found in Urlaţi, Prahova County..... 177
MARIUS BLASKÓ, Monedele ungureşti din necropola medievală de la Buftea-La Cârna/Mănești (secolele XIV – XVII) – Hungarian coins from the medieval necropolis at Buftea-La Cârna/Mănești (14th – 17th centuries)..... 189
VIOREL M. BUTNARIU, Tezaurul monetar descoperit la Târgu Ocna – „Dealul Cândea". Addenda et corrigenda – The coin hoard discovered at Târgu Ocna – „Dealul Cândea". Addenda et corrigenda..... 199

IV. NECROLOG – NÉCROLOGIE

ANA BOLDUREANU, *In memoriam* Eugen Nicolae..... 213

ABREVIERI – ABBRÉVIATIONS 227

IV. NECROLOG

In memoriam
EUGEN NICOLAE

(19.06.1955–28.09.2024)

În ziua de 28 septembrie 2024 am aflat cu mare tristețe și durere de trecerea în lumea celor drepți a lui Eugen Nicolae, directorul Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan" din București, numismat și arheolog cu renume internațional. Este o pierdere irecuperabilă pentru cercetătorii din Republica Moldova, Eugen Nicolae fiind un bun prieten și îndrumător pentru numeroși colegi de-ai noștri. Pe parcursul a peste 30 de ani a colaborat cu mai multe instituții științifice de la Chișinău, oferind un exemplu de excelență profesională și ajutor prietenesc cercetătorilor științifici din Republica Moldova. Vestea tristă a fost resimțită de mediul științific și arheologic din România, Republica Moldova, dar și pe plan internațional, prilejuind necrologuri care au relevat valoarea umană și profesională a acestei personalități remarcabile. În rândurile ce urmează, dorim să împărtășim sentimentele și recunoștința noastră față de Eugen Nicolae, eminentul cercetător și prieten devotat al Republicii Moldova.

L-am cunoscut pe Eugen Nicolae în vara anului 1991, când împreună cu colega sa de la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" din București, Silvia Marinescu-Bîlcu, venise la Chișinău pentru un stagiu de cercetare la Institutul de Arheologie și Etnografie al Academiei de Științe a Moldovei. Prima vizită a fost urmată de multe altele, Eugen Nicolae revenind cu bucurie în Chișinăul pe care l-a îndrăgit pentru liniștea, confortul și spațiile verzi ale acestuia. În timpul mai multor vizite a locuit în camera de oaspeți amenajată în casa memorială Alexei Șciusev din Chișinău, filială a Muzeului Național de Istorie a Moldovei integrată spațiului muzeal în anul 2014 (odată cu reorganizarea expoziției permanente). Acolo își găsise liniștea și confortul emoțional pentru a lucra la proiectele sale, dar și la coordonarea activităților Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan", în calitate de secretar științific și apoi director adjunct al acestei instituții. Colaborarea noastră, începută în anul 1991, s-a transformat în prietenie și relație specială de suflet care a rezistat peste ani. Din păcate, odată cu pierderea lui Eugen Nicolae, am pierdut nu numai un mare prieten, dar și un mare sfetnic și consultant în ceea ce privește identificarea și interpretarea unor monede și artefacte provenite din Republica Moldova, dar și din zonele învecinate.

Eugen Nicolae fusese familiarizat cu descoperirile monetare și arheologice din Republica Moldova încă dinainte de 1989, atât din lucrările științifice publicate la Chișinău, cât și din cele apărute la Moscova, Kiev etc. L-a cunoscut personal pe A. Nudelman, numismatul de la Chișinău, cu ocazia vizitelor acestuia la București, făcând schimb de publicații științifice. A avut în anul 1986 un stagiu de documentare în URSS, urmând, conform planului de cercetare aprobat, ca în afară de Moscova și Leningrad, să viziteze Kiev, Odesa și Chișinău. Însă, odată cu sosirea la Moscova, i-a fost înmânat biletul de tren pentru a pleca la Leningrad, unde și-a desfășurat întregul stagiu de cercetare. Astfel, a venit la Chișinău abia la începutul anilor '90 pentru documentare în procesul elaborării tezei sale de doctorat, perioadă ce a coincis și cu demararea unui proiect de cercetare a unor tezaure monetare medievale, aflate în patrimoniul a trei muzee din Republica Moldova: Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Muzeul de Arheologie și Etnografie al Academiei de Științe a Moldovei și Muzeul Național de Istorie a Moldovei, inițiat de

cercetătorul Viorel M. Butnariude la Iași. Am lucrat împreună la identificarea asprilor otomani din tezaurele cercetate, învățând pe parcurs nuanțele și secretele meseriei. A rezultat o primă lucrare comună: *Tezaure monetare din muzeele orașului Chișinău*, editată de Editura Universitas din Chișinău în anul 1994, dar și un nucleu de cercetători și muzeografi din Chișinău interesați de promovarea și introducerea în circuitul științific a descoperirilor monetare din Republica Moldova. Eugen Nicolae a susținut aceste preocupări, contribuind neobosit la îndrumarea și formarea specialiștilor din domeniul numismaticii. Din inițiativa sa, mai mulți muzeografi și cercetători din Republica Moldova au fost invitați să participe cu comunicări la Simpozioanele Naționale de Numismatică din România, organizate de Societatea Numismatică Română, unde fusese membru în comitetul de conducere, apoi vicepreședinte și președinte. În cadrul acestor importante manifestări științifice, noi, cei din Republica Moldova, am cunoscut mai multe personalități marcante din domeniu precum Constantin Preda, Gheorghe Poenaru Bordea, Constanța Știrbu, Ana-Maria Velter, Slobodan Srećković (Serbia) etc., precum și eminenți colecționari, printre care Erwin Schäffer și Ion Donoiu, cu care ne-au legat ulterioare relații de prietenie și colaborare. Unii dintre noi am devenit membri ai acestei importante societăți științifice din România. Am fost martori ai devotamentului lui Eugen Nicolae față de Societatea Numismatică Română, inclusiv prin efortul său la organizarea, cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe al României, a expoziției dedicate Centenarului Societății în cadrul Congresului Internațional de Numismatică de la Madrid (2003). La sugestia lui Eugen Nicolae, urmând exemplul Societății Numismatice Române, și la Chișinău, în anul 2002, a fost înregistrată o societate științifică similară - Societatea Numismatică din Republica Moldova. A devenit chiar de la începuturi membru al acesteia, alături de alți colegi de-ai săi din România. În toamna aceluiași an a aderat și la Societatea de Genealogie, Heraldică și Arhivistică „Paul Gore", cele două societăți științifice de la Chișinău colaborând între ele îndeosebi la organizarea manifestărilor științifice.

Și-a susținut teza de doctorat în istorie cu tema *Moneda otomană în* Țările Române în anii 1451–1512, sub îndrumarea profesorului Constantin Preda, în anul 1997, aceasta fiind și prima teză în domeniul numismaticii islamice susținută în România. Monografia, având la bază teza de doctorat, a publicat-o la Editura ARC din Chișinău, în anul 2003, unde a și lansat-o. La îndemnul lui Eugen Nicolae și sub îndrumarea lui, chiar dacă neoficială, am elaborat o teză de doctorat având ca subiect monedele otomane din perioada 1512–1603, concepută în baza descoperirilor din Țara Moldovei, susținută în anul 2005. Mai târziu, în calitate de conducător de doctorat în cadrul Școlii de Studii Avansate a Academiei Române, la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", între anii 2006–2012 a fost îndrumătorul tezei de doctorat elaborată de colega noastră Lilia Dergaciova de la Chișinău, cu titlul *Tipologia emisiunilor monetare moldovenești de la sfârșitul secolului XIV – începutul secolului XVI*, dedicată monedei moldovenești bătută de domnitorii Țării Moldovei, de la Petru I și până la Ștefan al IV-lea, oferindu-i tinerei cercetătoare sprijin metodologic și științific în elaborarea lucrării. În același timp, a activat și ca membru în comisii de susținere a tezelor de doctorat în domeniul numismaticii, al istoriei vechi și medievale, al relațiilor româno-otomane și al studiului artelor, la mai multe instituții de învățământ superior din România, dar și la institutele de Arheologie și Studiul Artelor de la Chișinău.

Eugen Nicolae a fost inițiatorul și coorganizatorul Simpozioanelor de Numismatică din Chișinău, care au înregistrat 19 ediții. Lansate ca simpozioane comune în cadrul manifestărilor anuale denumite „Zilele Onisifor și Octavian Ghibu", organizate de fundația cu același nume, au căpătat ulterior, după asocierea în calitate de membru în comitetul organizator a colegei Irina Korpusova de la Muzeul de Arheologie din Odesa, un caracter internațional. Cele 19 ediții ale Simpozionului de Numismatică din Chișinău, organizate de Muzeul Național de Istorie a Moldovei, în colaborare cu Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" și Societatea Numismatică din Republica Moldova, au reunit specialiști și colecționari din domeniul numismaticii, atât din România și din Republica Moldova, cât și din Ucraina, Franța, Japonia,

Georgia, Federația Rusă, Slovacia, Belarus etc. În vederea diseminării realizărilor științifice prezentate și discutate în cadrul acestui for științific, regretatul nostru coleg a inițiat seria de publicații științifice *Simpozion de Numismatică, Comunicări, Studii și Note* (Chișinău-București), la care a fost redactor responsabil. Cele cinci volume apărute au fost publicate sub egida Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan", în colaborare cu Muzeul Național de Istorie a Moldovei din Chișinău. În cadrul acestor volume au fost publicate date valoroase privind noi descoperiri monetare de pe teritoriul țărilor participanților, fiind semnalate și progresele obținute în diferite domenii ale numismaticii, medalisticii, sigilografiei, epigrafiei etc. O serie de articole și studii semnate de Eugen Nicolae, inclusiv în colaborare cu colegi din Republica Moldova, au făcut publice mediului științific, dar și celor interesați de numismatică, date extrem de importante privind datarea și tipologia emisiunilor monetare islamice de la Orheiul Vechi, dar și de la Costești, raionul Ialoveni, precum și informații referitoare la descoperiri monetare sau artefacte din alte epoci istorice. Raționamentele sale își mențin în continuare valabilitatea și relevanța prin acuratețea și argumentarea logică a celor expuse.

În baza bunelor rezultate înregistrate de cercetătorii din România și Republica Moldova, Eugen Nicolae, în calitate de coordonator adjunct al Grupării Europene de Cercetare (GDRE) „Descoperiri monetare", a promovat ideea participării Republicii Moldova în cadrul acestui proiect științific, desfășurat în perioada anilor 2007–2010, la care au participat mai mulți cercetători din Chișinău. Acest proiect a permis cercetătorilor din Republica Moldova să fie vizibili în străinătate, să participe la stagii de cercetare și manifestări științifice internaționale la Paris, Glasgow, Cracovia etc.

Eugen Nicolae fiind o persoană cu o pregătire vastă, multidisciplinară, stăpânind cunoștințe profunde din multiple domenii ale istoriei, a activat în calitate de redactor științific a 15 volume de arheologie, numismatică, istoria arhitecturii, studiul artelor și folclor, inclusiv al lucrărilor semnate de cercetători din Republica Moldova. Cea mai fructuoasă colaborare în acest sens a avut-o cu doamna Mariana Șlapac, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, ale cărei lucrări, în redacția lui Eugen Nicolae, au obținut premii din partea mai multor instituții de prestigiu și saloane internaționale de carte din Republica Moldova și România.

A fost autor și coautor a numeroase lucrări de numismatică antică, bizantină, medievală, inclusiv islamică, modernă, arheologie, istoria arhitecturii, dar și de sigilografie, epigrafie, editate în mai multe țări, inclusiv în Republica Moldova. Menționăm printre acestea în mod special lucrarea enciclopedică *Moneda în Republica Moldova*, realizată de o echipă de cercetători din Republica Moldova și România, apărută în anul 2015 sub egida Academiei de Științe a Moldovei (coordonatori Ana Boldureanu și Eugen Nicolae, redactor științific Eugen Nicolae). Această lucrare, având drept subiect istoria circulației monetare pe teritoriul Republicii Moldova din Antichitate și până în prezent, a prilejuit noi considerații, interpretări și observații asupra descoperirilor monetare, devenind una de referință pentru cercetarea numismatică românească. Regretatul nostru coleg a semnat mai multe articole din acest volum, având drept subiect atât monedele islamice, emisiunile Hoardei de Aur, monedele otomane din diferite perioade, cât și cele moldovenești și europene din secolele XV–XVII.

O altă latură importantă a relației lui Eugen Nicolae cu mediul științific din Chișinău este aportul său la completarea fondului de carte științifică al bibliotecii Muzeului Național de Istorie a Moldovei, dar și al altor instituții științifice. La inițiativa sa, la Muzeu a ajuns o parte a bibliotecii științifice a eminentului numismat Gheorghe Poenaru Bordea, dar și publicații ale Institutului de Arheologie din București. O parte importantă a fondului de carte a fost adusă la Chișinău cu mari eforturi în timpul pandemiei, prin intermediul unor colegi și prieteni comuni.

Pe parcursul a peste trei decenii de vizite de cercetare în Republica Moldova, Eugen Nicolae a manifestat un mare interes față de vestigiile arheologice de la Orheiul Vechi și Costești. Prietenia și

colaborarea sa cu arheologul și profesorul Pavel Bârnea, dar și cu alți arheologi din țara noastră, i-au permis să reinterpreteze utilitatea mai multor edificii descoperite la Orheiul Vechi, cum ar fi cea de piață orientală (bazar) în loc de caravanserai, sau reatribuirea „palatului pârcălabului" unei *hakana* (mânăstire) a unei confrerii islamice. Acestora li se adaugă identificarea științifică, datarea și atribuirea mai multor artefacte provenite din zona celor două așezări urbane islamice. Astfel, a demonstrat că inscripția funerară descoperită în anul 1986 a putut aparține unei personalități spirituale (șeic), înmormântată într-un mausoleu în *hakana*-ua menționată mai sus; cărămida decorativă smălțuită cu decor din butoni și smalț turcoaz, având în spațiul său interior șapte pietricele, reprezintă un talisman care, prin aspectul și conținutul său, ar avea un sens ezoteric cu forțe magice; platoul lui Ali, pe care l-a atribuit unui atelier din Bolgar de pe Volga etc. Ultimul artefact provenit de pe teritoriul Rezervației Cultural-Naturale Orheiul Vechi, introdus cu contribuția sa în circuitul științific, a fost un „fier" de marcat caii, reprezentând o inscripție arabă. Acest cuvânt a fost citit *șeyh* de către Eugen Nicolae, care considerase că reprezintă titlul conducătorului local și a propus identificarea persoanei cu Kutlubuga, șeful clanului conducător atestat în aceste regiuni. Comunicarea a fost prezentată în cadrul Sesiunii anuale de comunicări științifice „Metodă, teorie și practică în arheologia contemporană", la 27–29 martie 2024, organizată de Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" în colaborare cu Biblioteca Academiei Române și Cabinetul Numismatic al Muzeului Municipiului București. Acestea reprezintă doar o mică parte a contribuțiilor sale la elucidarea unor aspecte importante ale istoriei Țării Moldovei. Ultimul volum publicat în colaborare cu cercetători din Republica Moldova este monografia colectivă *Monede și obiecte de metal descoperite la Costești, raionul Ialoveni*, Chișinău, 2023 (în colaborare cu A. Boldureanu și L. Dergaciova).

Din păcate, odată cu pierderea acestui valoros om de știință au rămas nevalorificate mai multe piese interesante din epoca medievală, provenite atât din Republica Moldova, cât și din România. Ne va lipsi spiritul lui optimist, curajos, expresiile sale devenite celebre pentru noi, glumele adaptate diferitelor situații, dar și susținerea pe care ne-a oferit-o pe parcursul a circa 33 de ani. Moștenirea intelectuală pe care a lăsat-o, dar și valoarea sa umană vor dăinui și se vor perpetua.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Ana Boldureanu

LUCRĂRI PUBLICATE DE EUGEN NICOLAE REFERITOARE LA REPUBLICA MOLDOVA[1]

1. *Monede și obiecte de metal descoperite la Costești, raionul Ialoveni*, Chișinău, 2023 (în colaborare cu A. Boldureanu și L. Dergaciova).

2. *Tezaure din muzeele orașului Chișinău, secolele XVI–XVIII*, coord. V.M. Butnariu, Chișinău, 1994 (colaborare pentru monedele islamice, p. 17–24, 32–38, 63–69 și 105–110).

3. *Moneda în Republica Moldova*, coord. A. Boldureanu și E. Nicolae, Chișinău, 2015 (colaborare: introducerea și autor sau coautor pentru secțiunile despre monedele islamice și falsurile moldovenești).

[1] Pentru lista completă a lucrărilor publicate a se vedea A. Vîlcu, *In memoriam* Eugen Nicolae, Materiale și Cercetări Arheologice, Supplementum, III, *In memoriam Eugen Nicolae*, 2025, p. 9-30.

4. *Un tezaur de monede bizantine descoperit la Alcedar, jud. Orhei*, în: *Simpozion de Numismatică, dedicat împlinirii a 125 de ani de la proclamarea Independenței României, Chișinău, 24–26 septembrie 2002, Comunicări, studii și note*, București, 2003, p. 163–166 (în colaborare cu M. Ciocanu).

5. *Nouvelles données sur la pénétration des monnaies grecques en Bessarabie aux IVe–Ier siècles av. J.-C.*, în: D. Boteva, *Ex nummis lux, Studies in Ancient Numismatics in Honour of Dimitar Draganov*, ed., Sofia, 2017, p. 169–175 (în colaborare cu A. Vîlcu).

6. *Aspects de la diffusion des monnaies d'argent istriennes au nord du Danube à la lumière du trésor découvert à Ivancea*, în: Dacia, N.S., 60, 2016, p. 121–127 (în colaborare cu A. Vîlcu).

7. *Quelques considérations sur les monnaies tatares de « la Ville Neuve » (Yangi-șehr / Șehr al-cedid)*, în: Studii și Cercetări de Numismatică, 11 (1995), 1997, p. 197–200.

8. *Dve monety final'noj stadii zolotoordynskogo gospodstva k zapadu ot Dnestra*, în: Stratum plus, 6, 1999, p. 142–146. Versiune românească: *Două monede din perioada de sfârșit a dominației Hoardei de Aur la vest de Nistru*, în: *Simpozion de Numismatică, organizat în memoria martirilor căzuți la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476–2001), Chișinău, 13–15 mai 2001, Comunicări, studii și note*, București, 2002, p. 145–150.

9. *Câteva monede descoperite la Orheiul Vechi*, în: *Simpozion de Numismatică, dedicat împlinirii a patru secole de la prima Unire a românilor sub Mihai Voievod Viteazul, Chișinău, 28–30 mai 2000, Comunicări, studii și note*, București, 2001, p. 135–140 (în colaborare cu Gh. Postică).

10. *Monedele de cupru bătute în Orașul Nou (Șehr al-cedid)*, în: *Simpozion de Numismatică, dedicat împlinirii a 125 de ani de la proclamarea Independenței României, Chișinău, 24–26 septembrie 2002, Comunicări, studii și note*, București, 2003, p. 167–179.

11. *Un tezaur de monede ale Hoardei de Aur descoperit la Orheiul Vechi*, în: Buletinul Societății Numismatice Române, 92–97 (1998–2003), 2003, p. 189–193.

12. *Monedele de tip Costești-Gîrla*, în: *Simpozion de Numismatică, dedicat Centenarului Societății Numismatice Române (1903–2003), Chișinău, 26–28 noiembrie 2003, Comunicări, studii și note*, București, 2005, p. 89–104.

13. *Le monnayage en Bessarabie dans la deuxième moitié du XIVe siècle*, în: *XIII Congreso Internacional de Numismática, Madrid–2003, Actas – Proceedings – Actes, I*, ed. Carmen Alfaro, Carmen Marcos și Paloma Otero, 2005, p. 1367–1373.

14. *Monedele tătărești din tezaurul de la Săseni, raionul Călărași, Republica Moldova*, în: *Simpozion de Numismatică, organizat cu ocazia comemorării sfântului Ștefan cel Mare, domn al Moldovei (1504–2004), Chișinău, 29 septembrie–2 octombrie 2004, Comunicări, studii și note*, București, 2007, p. 183–210.

15. *Compositional analyses of some Golden Horde period copper coins*, în: *Studia archaeologiae et historiae antiquae, doctissimo viro scientiarum archaeologiae et historiae Ion Niculiță, anno septuagesimo aetatis suae, dedicatur*, Chișinău, 2008, p. 385–392 (în colaborare cu R. Bugoi și B. Constantinescu).

16. *Klad serebrjanyh monet Zolotoj Ordy obnaružennyj v Ivanče (Orhejskij rajon, Respublika Moldova)*, Stratum plus, 6, 2005–2009, p. 310–319 (în colaborare cu M. Ciocanu).

17. *Un fragment din tezaurul de la Săseni, raionul Călărași, Republica Moldova*, în: Studii și Cercetări de Numismatică, s.n., 2 (14), 2011, p. 81–88.

18. *Vostočnye monety epohi Zolotoj Ordy, vyjavlennye v hode podvodnyh issledovannij v Sudakskoj buhte*, în: *Drevnjaja i srednevekovaja Tavrika, Sbornik statej, posvjaščnnyj jubileju Eleny Aleksandrovny Parșinoj*, Arheologičeskij Al'manah, 33, Kiev, 2015, p. 447–450 (în colaborare cu S.M. Zelenko).

19. *Monedele de aur otomane din tezaurul de la Bălțata, raionul Criuleni, Rep. Moldova*, în: Buletinul Societății Numismatice Române, 86–87 (1992–1993), 1996, p. 167–177 (în colaborare cu A. Niculiță).

20. *Les aspres ottomans du trésor de Săseni, dép. de Călărași, Rép. de Moldavie*, în: Studii și Cercetări de Numismatică, 11 (1995), 1997, p. 201–209 (în colaborare cu A. Niculiță și A. Boldureanu).

21. *Tezaurul de la Brătușeni (Sărata Albă), raionul Edineț (sec. XVI)*, în: *Studia in honorem Ion Niculiță*, Chișinău, 1999, p. 299–305 (în colaborare cu A. Niculiță). Versiune franceză: *Le trésor de Brătușeni (Sărata Albă), dép. d'Edineț, Rép. de Moldavie (XVIe siècle)*, în: Romano-turcica, 1, 2003, Istanbul, p. 143–151.

22. *Un tezaur din epoca lui Mihai Viteazul descoperit în fostul raion Rezina*, în: *Simpozion de Numismatică, dedicat împlinirii a patru secole de la prima Unire a românilor sub Mihai Voievod Viteazul, Chișinău, 28–30 mai 2000, Comunicări, studii și note*, București, 2001, p. 161–167 (în colaborare cu A. Boldureanu și R. Tabuica).

23. *Aspri otomani falși descoperiți la Orheiul Vechi*, în: *Simpozion de Numismatică, organizat în memoria martirilor căzuți la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476–2001), Chișinău, 13–15 mai 2001, Comunicări, studii și note*, București, 2002, p. 189–194 (în colaborare cu N. Răileanu).

24. *Tezaurul de la Topala, com. Cenac, jud. Lăpușna (sec. XVI)*, în: *Simpozion de Numismatică, dedicat împlinirii a 125 de ani de la proclamarea Independenței României, Chișinău, 24–26 septembrie 2002, Comunicări, studii și note*, București, 2003, p. 189–199 (în colaborare cu A. Boldureanu și A. Niculiță).

25. *Materiale arheologice relative la economia monetară din epoca Hoardei de Aur descoperite la Orheiul Vechi*, în: *Simpozion de Numismatică, dedicat împlinirii a patru secole de la prima Unire a românilor sub Mihai Voievod Viteazul, Chișinău, 28–30 mai 2000, Comunicări, studii și note*, București, 2001, p. 141–149 (în colaborare cu P. Bârnea, T. Reaboi și N. Telnov).

26. *Un inel sigilar descoperit la Orheiul Vechi*, în: Buletinul Societății Numismatice Române, 90–91 (1996–1997), 2002, p. 203–206 (în colaborare cu P. Bârnea).

27. *Un ornament pseudo-cufic*, în: *Simpozion de Numismatică, organizat în memoria martirilor căzuți la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476–2001), Chișinău, 13–15 mai 2001, Comunicări, studii și note*, București, 2002, p. 151–169 (în colaborare cu P. Bârnea, cu anexe de M. Babeș, N. Mirițoiu și A.D. Soficaru).

28. *Platoul lui Ali (Orheiul Vechi, secolul al XIV-lea)*, în: *Studii și cercetări de turcologie contemporană, Omagiu profesorului Mihai Maxim*, coord. C. Felezeu, Cluj-Napoca, 2004, p. 33–39 (în colaborare cu P. Bârnea).

29. *Inscripția funerară din secolul al XIV-lea descoperită la Orheiul Vechi în 1986*, în: *Simpozion de Numismatică, dedicat Centenarului Societății Numismatice Române (1903–2003), Chișinău, 26–28 noiembrie 2003, Comunicări, studii și note*, București, 2005, p. 81–88.

30. *O capsulă de teriac descoperită la Orheiul Vechi*, în: *Simpozion de Numismatică, dedicat Centenarului Societății Numismatice Române (1903–2003), Chișinău, 26–28 noiembrie 2003, Comunicări, studii și note*, București, 2005, p. 181–184.

31. *Pièces apotropaïques de l'époque de la Horde d'Or découvertes en Moldavie*, în: *Moștenirea istorică a tătarilor*, II, coord. T. Gemil și N. Pienaru, București, 2012, p. 87–96.

32. *Un etalon medieval moldovenesc de o jumătate de palmă*, în: Studii și Cercetări de Numismatică, s.n., 4 (16), 2013, p. 165–168.

33. *Une plaquette de cuivre avec inscription datant du quatorzième siècle découverte à Costești, district de Ialoveni, République de Moldova*, în: *Studia mediaevalia et orientalia, Miscellanea in honorem professoris emeriti Victor Spinei oblata*, ed. G. Bilavschi și D. Aparaschivei, București, 2018, p. 455–462.

34. *Cuvînt înainte*, la V. Vornic, N. Telnov, V. Bubulici, L. Ciobanu, *Pruteni, un centru de olărie dacic din epoca romană (cercetările din 2001 şi 2003)*, Chişinău, 2007 (2008), p. 5–6.

35. *Хорошо, что я Вас нашел, профессор П. Бырня*, în: Stratum plus, 5, 2000 (2002), p. 15–16.

36. *Svetlana Reabţeva (1966–2019)*, în: Studii şi Cercetări de Istorie Veche şi Arheologie, 70, 2019, 1–4, p. 389–408 (în colaborare cu N. Telnov şi A. Boldureanu).

Volume redactate:

37. *Études sur l'art de la Moldavie*, Institutul Studiul Artelor al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova, Chişinău, 1996.

38. *Folclor muzical din Moldova / Folklore musical de Moldova*, ediţie bilingvă, română şi franceză, Comisia Naţională a Republicii Moldova pentru UNESCO, Chişinău, 1997.

39. Mariana Şlapac, *Cetatea Albă, Studiu de arhitectură medievală*, Editura Arc, Chişinău, 1998.

40. M. Şlapac, *Cetăţi medievale din Moldova (mijlocul secolului al XIV-lea – mijlocul secolului al XVI-lea)*, Editura Arc, Chişinău, 2004.

41. V. Vornic, N. Telnov, V. Bubulici, L. Ciobanu, *Pruteni, un centru de olărie dacic din epoca romană (cercetările din 2001 şi 2003)*, Chişinău, 2007 (2008).

42. M. Şlapac, *Cetăţi din Ţara Moldovei, Mică enciclopedie ilustrată*, Chişinău, 2008.

43. *Moneda în Republica Moldova*, coord. A. Boldureanu şi E. Nicolae, Chişinău, 2015.

44. M. Şlapac, *Cetăţile bastionare din Moldova (sfârşitul secolului al XVII-lea – mijlocul secolului al XIX-lea)*, Editura Arc, Chişinău, 2016.

45. S. Ciocanu, *Oraşul Chişinău, Începuturi, dezvoltarea urbanistică, biserici (sec. XV–XIX)*, Cardidact SRL, Chişinău, 2017.

46. M. Şlapac, *Castelologia comparată, Arhitectura de apărare a Ţării Moldovei între Occident şi Orient*, Editura Arc, Chişinău, 2020.

47. M. Şlapac, *Kreposti Moldavskogo Knjažestva, mică enciclopedie ilustrată, ilustraţii Vladimir Melnik*, Editura Arc, Chişinău, 2022.

Simpozionul „Noi cercetări de heraldică şi numismatică”. Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei, Chişinău, 31 mai 2004.

Zaim, Republica Moldova, 28 mai 2005

Al IV-lea Simpozion de Heraldică. Muzeul Național de Arheologie şi Istorie a Moldovei, Chişinău, 31 mai 2006.

Al VIII-lea Simpozion de Numismatică. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Chișinău, 29-30 mai 2007.

Al IX-lea simpozion de numismatică. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Chișinău, 17-19 septembrie 2008.

Cetatea Albă. Septembrie 2008.

Al XI-lea Simpozion de Numismatică, Chișinău, Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, 3–4 septembrie 2010.

Orheiul Vechi. Septembrie 2010.

Al XII-lea Simpozion de Numismatică. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Chișinău, 15–16 septembrie 2011.

Al XII-lea Simpozion de Numismatică. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Chișinău. 15–16 septembrie 2011.

Al XII-lea Simpozion de Numismatică. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Chișinău. 15–16 septembrie 2011.

Al XIV-lea Simpozion de Numismatică. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Chișinău, 26–28 septembrie 2013.

Al XVI-lea Simpozion de Numismatică. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Chișinău, 22–23 septembrie 2016.

Al XVI-lea Simpozion de Numismatică. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Chișinău, 22–23 septembrie 2016.

Abrevieri

ActaMN	Acta Musei Napocensis, Cluj-Napoca
AÉ	L'Année épigraphique, Paris
AJN	American Journal of Numismatics, New York
ANRW	Aufstieg und Niedergang der römischen Welt
ANS	American Numismatic Society, New York
ARA	Asociația Arhitectură. Restaurare. Arheologie
ArhMold	Arheologia Moldovei, Iaşi-Bucureşti
BAR, I.S.	*British Archaeological Reports*, *International Series,* Oxford
BAR, S.S.	British Archaeological Reports, Supplementary Series, Oxford
BMC	*Coins of the Roman Empire in the British Museum*, Londra: I, *Augustus to Vitellius*, 1923; II, *Vespasian to Domitian*, 1930; III, *Nerva to Hadrian*, 1936; IV, *Antoninus Pius to Commodus*, 1968; V, *Pertinax to Elagabalus*, 1950 (H. Mattingly); VI, *Severus Alexander to Balbinus and Pupienus*, 1962 (R.A.G. Carson)
BSNR	Buletinul Societăţii Numismatice Române, Bucureşti
BIAB	Bulletin de l'Institut Archéologique Bulgare, Sofia
CAB	Cercetări Arheologice în Bucureşti, Bucureşti
CCA	Cronica cercetărilor arheologice din România, Bucureşti
CICSA	Centrul de Istorie Comparată a Societăților Antice, București
CIL III	Th. Mommsen (ed.), *Corpus Inscriptionum Latinarum. Vol. 3, Parts 1-2. Inscriptiones Asiae, provinciarum Europae Graecarum, Illyrici Latinae*, Berlin, 1873.
CN	Cercetări Numismatice, Bucureşti
CNA	Cronica Numismatică şi Arheologică, Bucureşti
CNH	L. Réthy, Corpus nummorum Hungariae, I-II, Budapesta, 1899-1907
CNRS	Centre National de la Recherche Scientifique, Paris
Crawford, RRC	M.H. Crawford, *Roman Republican Coinage*, Cambridge, 1974
Crawford, RRCH	M.H. Crawford, *Roman Republican Coin Hoards*, Londra, 1969
CreştCol	Creşterea Colecţiilor, Biblioteca Academiei Române, Bucureşti
Dacia	Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie, Bucureşti, I-XII (1924-1947)
Dacia, N.S.	Dacia, Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, Nouvelle Série, Bucureşti (1957-)
DIR	*Documente privind istoria României*
D.J.A.N. Argeş	Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Argeş
DOW-LRC	Ph. Grierson, Melinda Mays, *Catalogue of Late Roman coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection. From Arcadius and Honorius to the Accession of Anastasius*, Washington, 1992
DRH	*Documenta Romaniae Historica*, Bucureşti
Herinek	L. Herinek, *Österreichische Münzprägungen von 1740-1969*, Viena, 1970
Huszár	Lajos Huszár, *Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute*, Budapesta, 1979
IAB	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
IGBulg II	G. Mihailov (ed.), *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae*. *Vol. II. Inscriptiones inter Danubium et Haenum repertae*, Sofia, 1958.

SCN, s.n., XV-XVII (XXVII-XXIX), Bucureşti, 2026, p. 227-229.

ISM	*Inscriptiones Scythiae minoris*, I (1983), II (1987), III (1999), IV (2015), V (1980)
JIAI	Journal for Historical and Archaeological Research, Šumen
JNG	Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte, München
LRBC	*Late Roman Bronze Coinage A.D. 324-498*, Londra, 1965: I – P.V. Hill, J.P.C. Kent, The Bronze Coinage of the House of Constantine A.D. 324-346; II – R.A.G. Carson, J.P.C. Kent, *Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire A.D. 346-498*
Martin	F. Martin, *Kolonialprägungen aus Moesia Superior und Dacia*, Bonn, 1992
MBR	G. Buzdugan, O. Luchian, C.C. Oprescu, *Monede și bancnote românești*, Bucureşti, 1977
MCA	Materiale şi Cercetări Arheologice, Bucureşti
MemAntiq	Memoria Antiquitatis, Piatra-Neamţ
MINAC	Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie, Constanţa
MJIAP	Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova
MNA	Muzeul Naţional de Antichităţi
NC	Numismatic Chronicle, Londra
NK	Numizmatikai Közlöny, Budapesta
NZ	Numismatische Zeitschrift, Viena
Pere	Nuri Pere, *Osmanlılarda madenî paralar*, Istanbul, 1968
Pick	B. Pick, *Die antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 1, Berlin, 1898
Pick-Regling	B. Pick, K. Regling, *Die antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 2, Berlin, 1910
Pohl	Artúr Pohl, *Münzzeichen und Meisterzeichen auf ungarischen Münzen des Mittelalters, 1300-1540*, Graz-Budapesta, 1982
Preda	C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, Bucureşti, 1973
RCAN	Revista de Cercetări Arheologice și Numismatice, Bucureşti
Recueil	W.H. Waddington, E.Babelon, Th. Reinach, *Recueil général des monnaies grecques d'Asie Minéure, I-IV,* Paris, 1904-1912
RÉSEE	Revue des Études Sud-Est Européennes, Bucureşti
RI	Studii, 1948–1952; din 1953, Studii. Revista de Istorie, Bucureşti.
RIC, I	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, I, *Augustus to Vitellius*, Londra, 1923
RIC, I^2	C.H.V. Sutherland, *The Roman Imperial Coinage*, I, ediţie revăzută, Londra, 1984
RIC, II	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, II, *Vespasian to Hadrian*, Londra, 1926
RIC, III	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, III, *Antoninus Pius to Commodus*, Londra, 1930
RIC, IV, 1	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, IV, 1, *Pertinax to Geta*, Londra, 1968
RIC, V, 2	P.H. Webb, *The Roman Imperial Coinage*, V, 2, Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, VI	C.H.V. Sutherland, *The Roman Imperial Coinage*, VI, *From Diocletian's reform (A.D. 294) to the death of Maximinus (A.D. 313)*, Londra, 1967
RIC, VII	P.M. Bruun, *The Roman Imperial Coinage*, VII, *Constantine and Licinius A.D. 313-337)*, Londra, 1966
RIC, VIII	J.P.C. Kent, *The Roman Imperial Coinage*, VIII, *The Family of Constantine I A.D. 337-364)*, Londra, 1981
RIC, IX	J.W.E. Pearce, *The Roman Imperial Coinage*, IX, *Valentinian I-Theodosius I*, Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, X	J.P.C. Kent, *The Roman Imperial Coinage*, X, *The Divided Empire and the Fall of the Western Parts A.D. 395-491)*, Londra, 1994
RPC	Roman Provincial Coinage

Ruzicka 1928	Leon Ruzicka, *Inedita aus Moesia Inferior*, Vjesnik Hrvatskoga Arheološkoga Društva, 15, 1928, p. 225-248.
SCBC	*Standard Catalogue of British Coins. Coins of England and the United Kingdom*, 41st Edition, London, 2006
SCIV(A)	Studii şi Cercetări de Istorie Veche (şi Arheologie), Bucureşti
SCN	Studii şi Cercetări de Numismatică, Bucureşti
SHA	*Scriptores Historiae Augustae*
Simpozion Chişinău 2000	*Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a patru secole de la prima Unire a românilor sub Mihai Voievod Viteazul, Chişinău, 28-30 mai 2000, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2001
Simpozion Chişinău 2001	*Simpozion de Numismatică organizat în memoria martirilor căzuţi la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476-2001), Chişinău, 13-15 mai 2001, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2002
Simpozion Chişinău 2002	*Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a 125 de ani de la Proclamarea Independenţei României, Chişinău, 24-26 septembrie 2002, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2003
Simpozion Chişinău 2003	*Simpozion de Numismatică dedicat Centenarului Societăţii Numismatice Române (1902-2003), Chişinău, 26-28 noiembrie 2003, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2005
Simpozion Chişinău 2004	*Simpozion de Numismatică, organizat cu ocazia comemorării sfântului Ştefan cel Mare, domn al Moldovei (1504-2004), Chişinău, 29 septembrie-2 octombrie 2004, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2007
SMMIM	Studii şi Materiale de Muzeografie şi Istorie Militară, Bucureşti
SNG	*Sylloge Nummorum Graecorum*: Black Sea - *The British Museum*, IX, 1, *The Black Sea*, Londra, 1993; Rusia - M. G. Abramzon, N. A. Frolova, Ulrike Peter (eds.), *Sylloge Nummorum Graecorum Russland, Staatliches Historisches Museum Moskau: Münzen des Nördlichen Schwarzmeergebietes*, Berlin-Boston, 2019
Woytek	Bernhard Woytek, *Die Reichspragung des Kaisers Traianus (98-117)*, Viena, 2010.